

Raadhuis Hilversum: Dudok en Gispen

Op 12 januari jl. ging de Stichting Gispen Collectie in klein comité op werkbezoek naar het Raadhuis Hilversum. Er is veel Gispen te zien in het Raadhuis o.a. in de koffiekamer van de raadsleden, de raadzaal, de vergaderkamer Burgemeester en Wethouders en de kamer van de burgemeester. Wellicht is ons bezoek misschien aanleiding geweest om in de toekomst een kleine tentoonstelling te organiseren in het Raadhuis over de meubelen van Gispen.

Raadhuis Hilversum

Willem Marinus Dudok (Amsterdam, 6 juli 1884 - Hilversum, 6 april 1974) ontwierp de meeste wijken, scholen en gemeentelijke gebouwen voor Hilversum en bepaalde daarmee het gezicht van deze stad. Om zijn aandacht hier volledig op te kunnen richten, werd hij in 1928 op eigen verzoek benoemd tot gemeentelijk architect. Een van Dudoks opvallendste werken is het Raadhuis in Hilversum, dat gebouwd werd van 1928-1931 en zijn hele oeuvre eigenlijk het beste karakteriseert. Het gebouw is wereldberoemd geworden. Het kubistische gebouw is opgetrokken uit gele baksteen en staat in een parkachtige villawijk. Het is gebouwd op grond van het voormalige landgoed "Witten Hull" dat voor de bouw door de gemeente werd gekocht. Het interieur (voornamelijk vervaardigd uit tegels, marmer en hout) is ook ontworpen door Dudok.

Een veelgevraagd architect

Dudok behoorde niet tot een bepaalde stroming maar stond open voor het beste wat de verschillende stromingen hem boden. Dudok zei zelf altijd: "Kijk maar naar mijn werk, dan weet je wie ik ben!". Aanvankelijk volgde Dudok de rationalistische stijl van Berlage, maar allengs voelde hij zich hierdoor teveel beperkt en ging experimenteren met o.a. het expressionisme. In het Hilversumse Raadhuis is onmiskenbaar de invloed van Frank Lloyd Wright zichtbaar. In eigen land werd dit door de critici niet altijd gewaardeerd, maar in het buitenland wordt Dudok nog steeds gezien als de ideale samenvoeging van de Nederlandse architectuurstromingen uit het begin van de twintigste eeuw.

De meubelen van Dudok en Gispen

Voor de inrichting van het Raadhuis heeft Dudok een groot aantal meubelen, lampen en klokken ontworpen. Bij zijn ontwerp van meubelstukken speelt de functie ervan een grote rol. De representativiteit maakt daarvan onderdeel uit. De meubelen van het Raadhuis hebben zonder uitzondering een kussenzitting en zijn gemaakt van uiteenlopende houtsoorten. De stoffering van de stoelen is gekozen op de kleurstellingen van de kamers en zalen, waarbij Dudok zijn keuze van de bekleding geen zilver- en gouddraad schuwt.

Interessant is de samenwerking met buismeubelenfabrikant Gispen. Is het

overgrote deel van de meubelen van Dudok van hout gemaakt, de meubelen van Gispen hebben een stalenbuisframe. Gispen kreeg van Dudok een grote opdracht voor het leveren van de kathedervoor de raadzaal, tafels, stoelen, kapstokken, verschillende typen lampen en inktstellen.

Dudok schrijft in Visie Dudok nr. 10 over inktstellen en asbakjes, 7 mei 1931: "Voor inktstellen en aschbakjes heb ik een aanbieding ontvangen van de firma Gispen te Rotterdam. Deze komen mij voor praktisch en solide te zijn, ze zijn daarbij goed van vorm en uit duurzaam materiaal (een aluminium legering z.g. Silumin) vervaardigd. Dit materiaal vraagt weinig onderhoud. Zij zouden mijns inziens in aanmerking komen om te worden gebruikt in raadzaal, trouwzalen, vergaderzaal B. en W., kamer van burgemeester, secretaris, wethouders, koffiekamer, burgerzaal alsmede voor de verschillende reservekamers. In totaal zullen daarvoor benodigd zijn volgens de opgave van de gemeente-secretaris 17 stuks inktstellen en 80 stuks aschbakjes, welke een gezamenlijk bedrag zullen vorderen van circa f. 350,-. Voor de bureau's kunnen in overleg met mij eenvoudige glazen inktkokers van handelsmodel worden gekozen, met daarbij passende aschbakjes in hetzelfde materiaal".

Sylvia van Schaik

Oud & Nieuws

Nieuwsbrief 07 - 07

Van de voorzitter

Het vrijwilligersteam van de Stichting is uitgebreid met een nieuwe medewerker: Marina Hoogveld Lommers, die jarenlang bij de Gispen verkooporganisatie heeft gewerkt. Marina zal met name het secretariaat van Gerry Lippes ontlasten die door drukke werkzaamheden bij Gispen wel ondersteuning kon gebruiken. Als voorzitter ben ik zeer blij met de komst van Marina. 'Een Stichting is zo actief als haar vrijwilligers zijn' en met Marina erbij kunnen weer meer zaken aangepakt worden.

Er wordt momenteel aan diverse projecten gewerkt. Eén daarvan is het organiseren van de opslag van museummeubilair, iets waar Wim van Heusden en onze conservator Sylvia van Schaik druk mee zijn. Daarnaast wordt er door Sylvia alweer druk gewerkt aan de nieuwe tentoonstelling die in het najaar gereed moet zijn.

Guus Larsen is erg druk met de huidige tentoonstelling "Uit het interieur van W.H. Gispen". De belangstelling daarvoor is nog steeds groot, dus Guus moet regelmatig rondleidingen geven.

In een van de mooiste Nederlandse ambassades in Berlijn, ontworpen door Rem Koolhaas, zal in de maanden

februari, maart en april een Rietveld tentoonstelling te zien zijn. Gispen neemt deel met de Mondial stoel van Gerrit Rietveld, die recentelijk in het Centraal Museum te Utrecht werd gepresenteerd.

Mondial – Gispen & Rietveld boek

In de vorige Oud & Nieuws is aangekondigd dat er een speciaal aanbod zou komen van het boek:

'Mondial – Gispen & Rietveld'.

'Vrienden van' kunnen in het bezit komen van dit prachtige boek door overmaking van € 10,- op bankrekeningnummer 60.17.04.940 t.n.v. Stichting Gispen Collectie onder vermelding van: "Mondial Boek". Indien u geen "Vriend" bent van de stichting kunt u het boek bestellen voor € 20,-. Dit bedrag is inclusief verzendkosten en is dan nog onder de kostprijs! Direct overmaken dus. Binnen twee weken zal het boek opgestuurd worden. Zorg wel dat het verzendadres duidelijk vermeld is.

John Venneman
Voorzitter

- > Van de voorzitter
- > Huis Sonneveld, een huis vol Gispen
- > Raadhuis Hilversum: Dudok en Gispen
- > Weetjes

Colofon

Bijdragen

Sylvia van Schaik
John Venneman
Fotoredactie
Diane van Veen
Vormgeving
Tamara van den Berg
Productie
Matthijs Elsing
Distributie
Gerry Lippes
Redactionele coördinatie
Guus Larsen

E-mail

museum@gispen.nl

Weetjes

Wist u dat ... er elke zondag rondleidingen zijn door het Raadhuis Hilversum? En wist u dat er in het Raadhuis vele Gispen-meubelen te zien zijn?

Elke zondag is er om 14.00 uur een rondleiding door het Raadhuis, startend bij de Dudok Dependance.

Kosten: € 7,50 p.p., incl. torenbeklimming. Reserveren is niet nodig. Hiernaast zijn er regelmatige bijzondere rondleidingen door het Raadhuis, bijvoorbeeld kinderrondleidingen, of rondleidingen langs de meubels van Dudok.

Huis Sonneveld, een huis vol Gispen

Huis Sonneveld bij oplevering in 1933

We hebben al vaker iets verteld over Huis Sonneveld in onze nieuwsbrief, maar nooit een stuk dat geheel gewijd is aan dit bijzondere huis. Naast het NAI, op de hoek van de Jongkindstraat en de Rochussenstraat, staat Huis Sonneveld. Het is een van de best bewaarde woonhuizen in de stijl van het Nieuwe Bouwen. Het is begin jaren dertig ontworpen door architectenbureau Brinkman en Van der Vlugt, bekend van de Van Nellefabriek en het Feyenoordstadion.

Avant-garde

In 1929 gaf Albertus Sonneveld, één van de drie directeurs van de Van Nellefabriek, de opdracht een vrijstaand huis voor zijn gezin te ontwerpen. In 1933 verhuisde de familie naar de Jongkindstraat, zonder ook maar iets uit hun oude woning mee te nemen. Ze gingen niet alleen in een ander huis wonen, maar pasten ook hun levensstijl aan, conform de smaak van de avant-garde. Huis Sonneveld toont aan dat nieuwe tendenzen in de architectuur werden gedragen door een invloedrijke burgerij.

Moderne snuffjes

Bijzonder aan deze woning is dat de architecten Brinkman en Van der Vlugt behalve het huis ook het volledige interieur hebben ontworpen. Voor de inrichting hebben ze voornamelijk meubels van de meubelontwerper en fabri-

De bibliotheek in Huis Sonneveld, 2006

kant Gispen en stoffen van de firma Metz & Co gebruikt. Huis Sonneveld is een eerste voorbeeld van een voor de jaren dertig moderne inrichting waarin de producten van deze firma's consequent zijn toegepast. De woning voorziet bovendien in de modernste voorzieningen die het huishouden en het leven in huis een stuk makkelijker maakten. In de doucheruimte komt water uit minstens tien douchekoppen, en een elektrisch belystingssysteem was in de Gispen-eettafel verwerkt om de dienstbode tijdens de maaltijd te kunnen roepen.

Achtergevel van Huis Sonneveld

Het Nieuwe Bouwen

De architecten van het Nieuwe Bouwen gebruikten graag moderne technieken en materialen als beton en staalconstructies. Daarmee zouden ze efficiënte, hygiënische gebouwen kunnen ontwerpen. Ook belangrijk was een functionele plattegrond met open, liefst vrij indeelbare ruimtes. Een gebouw moest een open, luchtige indruk maken, in tegenstelling tot de traditionele, gesloten bouwblokken. Ze streefden naar een gezonde leefomgeving waarin frisse lucht en veel zonlicht onontbeerlijk waren. 'Licht, lucht en ruimte' werd de slogan van de Nieuwe Bouwers.

Leefwijze

Brinkman en Van der Vlugt hebben zich bij het ontwerp verdiept in de leefwijze van de familie. De vertrekken van bewoners en personeel zijn strikt van elkaar gescheiden. De kleuren van de kamers zijn gekozen in overeenstemming met de wensen van de familieleden. Ook de technische voorzieningen van het huis zijn ontworpen in samenspraak

met het gezin. De architecten hebben zich bovendien tot in detail met de inrichting bezig gehouden. Ze bepaalden zelfs de plek waar de meubels in het huis kwamen te staan. Dat Brinkman en Van der Vlugt zoveel tijd en aandacht aan het ontwerp hebben kunnen besteden was te danken aan de economische malaise van dat moment. Door de beurskrach van 1929 bleven grote opdrachten als de Van Nellefabriek uit. Het NAI heeft zich intensief bezig gehouden met de herinrichting van Huis Sonneveld.

De museumwoning biedt een zo compleet mogelijk beeld van een modern interieur uit de jaren dertig. Omdat er zoveel bekend is over de originele inrichting en stoffering ligt de reconstructie dicht tegen de oorspronkelijk situatie aan.

Archieven Metz & Co en Gispen

Toen Huis Sonneveld eenmaal was aangekocht heeft de Stichting Volkskracht Historische Monumenten gekozen voor een samenwerkingsverband met het NAI. Hier bevindt zich de expertise op het gebied van de moderne Nederlandse architectuur en hier worden de archieven van Brinkman en Van der Vlugt en van Gispen bewaard. Tijdens het restauratieonderzoek werden documenten ontdekt die van grote waarde bleken te zijn voor het inzicht in de oorspronkelijke kleurstelling en inrichting. De originele stoffering- en meubelstaten uit 1933 kwamen boven water. Op deze lijsten stond aangegeven met welke lampen, meubels en stoffen het huis was ingericht. Dat maakte het mogelijk om ook de complete inrichting te reconstrueren met Gispenmeubels en -lampen en stofferingen van de firma Metz & Co. De buismeubelen en lampen zijn grotendeels in serie geproduceerd en duiken daarom niet alleen in museale collecties op, maar ook bij verzamelaars en op de markt voor modern antiek. De speurtocht werd vergemakkelijkt doordat de serienummers van deze stukken behalve op de meubelstaat van het huis, ook staan vermeld in de geïllustreerde productcatalogi in het archief van Gispen.

Compleetheid

De inrichting van de museumwoning bestaat voor ongeveer een derde uit meubels en lampen die daadwerkelijk uit het huis afkomstig zijn. Daarnaast zijn identieke exemplaren uit de jaren dertig opgespoord en in het huis neergezet. Ook is een aantal meubelstukken, zoals de kaptafel van Gispen op de ouderslaapkamer, nieuw gemaakt naar oorspronkelijk ontwerp. In deze restauratievisie is compleetheid belangrijker dan volledige authenticiteit.

Kaptafel op slaapkamer van dhr. en mevr. Sonneveld

Slaapkamer van dhr. en mevr. Sonneveld met Gispen-meubelen

Zitkamer met gele Gispen-bureaustoel

Slaapkamer van Puck Sonneveld

Kleedkamer ouders

Gispencatalogi

Sommige meubels, zoals de eettafel met het ingebouwde belystingssysteem, zijn speciaal voor het huis ontworpen. De meeste meubels en lampen echter zijn seriematig vervaardigd en uit voorraad geleverd. De familie maakte een keuze uit de Gispen catalogus die verscheen in 1933 (no. 52). Het assortiment buismeubelen was daarin nog beperkt. Op interieurtekeningen zijn deze 'oude modellen' nog te zien, maar uiteindelijk is gekozen voor nieuwe modellen uit de nieuwe catalogus no. 52 (1934). Gispen leverde tafels, stoelen, fauteuils, bureau's en bedden. In veel gevallen zijn de meubels op kleine onderdelen afwijkend uitgevoerd van de standaardmodellen. Zo kregen de eetkamerstoelen dezelfde armleuningen als de fauteuils in de woonkamer. Niet alle meubels komen van de firma Gispen. Gispen had bijvoorbeeld geen tuinmeubels in zijn assortiment, en maar een beperkt aantal banken. Van der Vlugt ontwierp zelf een aantal (inbouw) meubels, zoals de kasten in de slaapkamers, de bank in de woonkamer (uitgevoerd door de firma Allan & Co), en de kaptafel in de slaapkamer van de ouders (uitgevoerd door Gispen).

De Duitse Bauhaus-ontwerper Erich Dieckmann ontwierp het meubilair voor in de 'buitenkamer' op de eerste verdieping.

Het kleine bureautje van mevrouw Sonneveld in de woonkamer is van Thonet, net als de houten keukenstoelen. In de kamers van de dienstbodes is gekozen voor de goedkopere Auping bedden in plaats van Gispenbedden.

Gisolampen

Gispen leverde maar liefst 22 verschillende lampen voor Huis Sonneveld, geselecteerd uit de Giso lampencatalogus nr. 29 (1930). Lampen met elementaire vormen zoals de kegel, de cilinder en de bol. Maar ook traditionelere en decoratievere lampen vonden een plek in huis: de eettafellamp en de lampjes in de studio hebben stoffen kappen. Deze concessie aan moderniteit kwam voort uit de vraag naar luxe van de opdrachtgever. Daarnaast zijn lampen van het fabrieksaanbieder Philinea gebruikt. Ze hebben de hi-tech uitstraling van tl-buizen maar verspreiden warmer licht. Eigenlijk zijn het gloeilampen met een extreem lange gloeidraad. Ze zorgen voor veel en gelijkmatig licht zonder schaduwwerking.

Omslag catalogus waaruit de familie Sonneveld meubels heeft gekozen, 1933

Giso lampencatalogus 29 (1933) met schemerlampje no. 403a, zoals in de studio en in de slaapkamers van de dochters stond

Wilt u bovenstaande tekst uitgebreider nalezen of wilt u meer informatie over Huis Sonneveld zie <http://www.nai.nl/sonneveld/index.html>

Sylvia van Schaik